

PILKE

PILKE

04	Pääkirjoitus
06	Aktivistikuva: Mixed Finns
10	Katseesta, kaavoista ja kauneudesta
18	Ryhmähauskaa
24	Vapaus olla uskomatta
28	Ansa Kurolan kolumni
30	10 myyttiä sateenkaariperheistä
36	Päiväkirja

Tekijät

Päätoimittaja

Kaamos Metsikkö (they/them)

Kirjoittajat

Kaamos Metsikkö (they/them)

Ansa Kurola (they/she)

Farhia Omer (she/her)

Ada Kairavuori (she/her)

Jutta Majava (she/her)

Maiko Karvinen (they/them)

Karoliina Multas (she/her)

Stina Varkkola (she/her)

Kuvittajat ja kuvaajat

Sonja Voutilainen (she/they)

Niki Stribian

Oona Markkanen (she/her)

Johannes Romppanen (he/him)

Sebastian Sotavalta (he/him)

Antonija Pek (she/her)

Maaria Koskelo (she/her)

Taitto

Oona Mäkelä (she/her)

Toimitussihteeri

Katriina Kontuniemi (she/they)

Tuottaja

Iita Stenberg (she/they)

Kannen kuva: Johannes Romppanen

Pääkirjoitus

Vaikka sateenkaariperheitä voidaan pitää jopa radikaalina ilmiötä, joka haastaa perinteistä käsitystä heteronormatiivisesta ydinperheestä, on siinä loppujen lopuksi kyse aika tavallisista ja arkisista asioista.

Tämän Pilkkeen numero painottaa perhesuhteita ja queer-kokemuksia vanhemmuudesta, sisaruudesta ja kumppanuudesta. Esimerkiksi jutussa *10 myyttiä sateenkaariperheistä* (s.) puretaan myyttejä sateenkaariperheestä ja pohditaan, millaisia ennakkoluuloja ja oletuksia yhteiskunnassamme niihin liitetään. Useat artikkelin purkamista myyteistä vallitsevat queer-yhteisön sisälläkin ja mietityttävät perheestä haaveilevia seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvia ihmisiä.

Suuri murros Suomessa tapahtui 1980-luvulla, kun hedelmöityshoidot kehittyivät ja rikoslainsäädäntö muuttui. Yhteiskunnassa leimatuilla ja toiseutetuilla ihmisillä oli nyt mahdollisuus perustaa perhe ja osallistua luontaiseen inhimilliseen kokemukseen, joka oli ollut pitkään poissa heidän ulottuviltaan.

Vuonna 2022 sateenkaariperheitä on Suomessa yhä enemmän ja jopa kymmenet tuhannet lapset elävät sateenkaariperheessä, eli heillä on joko yksi yksi tai useampi vanhempi, joka kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Perheen käsitys laajenee entisestään ja erilaiset perhemuodot osataan ottaa yhteiskunnassa paremmin huomioon.

Lainsäädännössä on kuitenkin vielä kohtia, jotka vaativat päivittämistä.

Vaikka nykyinen translainsäädäntö ei täysin kiellä tai estä transihmisiä perheellistymästä, tuo sen hedelmättömyysvaatimus kuitenkin oman, vähintäänkin henkisen painolastinsa transihmisten tulevaisuuden suunnitteluun ja perheestä haaveilemiseen.

Representaatiolla ja aktivismilla on siis edelleen paikkansa sateenkaariperheiden oikeuksien ja näkyvyyden edistämiseksi.

Monelle nuorelle seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvalle vanhemmuus voi vielä tuntua kaukaiselta asialta. Lisäämällä tarinoita ja kuvastoa sateenkaariperheistä ja moninais-tamalla vanhemmuuden kuvaa saatamme uskaltautua haaveilemaan perheestä vanhemmuudesta itsekin. On helpompi löytää ja huomata itsestään sellaisia puolia, joita on näkyvillä ympäristössä ja mediassa.

Ihanaa loppukesää,
Kaamos Metsikkö, päätoimittaja

Aktivistikuva: Mixed Finns

Kun kolme nuorta aktivistia päätyivät sattuman kautta yhdessä lounaalle, he huomasivat, etteivät ole aiemmin päässeet puhumaan kokemuksistaan ruskeana suomalaisena kulttuurien risteymässä. Syntyi Mixed Finns -niminen ryhmä, joka jakaa vertaistukea, toteuttaa koulutuksia ja julkaisee pian tietokirjan antirasismista.

Kun kolme nuorta aktivistia päätyivät sattuman kautta yhdessä lounaalle, he huomasivat, etteivät ole aiemmin päässeet puhumaan kokemuksistaan ruskeana suomalaisena kulttuurien risteyssä. Syntyi Mixed Finns -niminen ryhmä, joka jakaa vertaistukea, toteuttaa koulutuksia ja julkaisee pian tietokirjan antirasismista.

Ajankohtainen tutkimustieto, lempeys ja yhteistyö tuntuvat olevan keskiössä kaikessa, mitä Mixed Finns -ryhmän **Alice Jäske, 27, Priska Niemi-Sampan, 27, ja Janina Waenthongkham, 25,** yhdessä tekevät.

Aktivistit tutustuivat toisiinsa Socon, eli Students of Colour -opiskelijajärjestön kautta. He ymmärsivät, että mixed-suomalaiset kaipaavat tietoa, vertaistukea ja omaa yhteisöä, jossa käsitellä identiteettiänsä liittyviä kokemuksia.

Sanoilla *mixed-suomalainen* tai *mixed-race-identifioituva* he tarkoittavat ruskeita suomalaisia, joiden identiteetti muodostuu kahden tai useamman kulttuurin risteyssä.

”Millaisia ilmiöitä siihen liittyy, että esimerkiksi toinen vanhempi on valkoinen ja toinen rodullistettu? Koska itse saimme vertaistuesta niin paljon irti, päätimme laajentaa toimintaa.” Niemi-Sampan kertoo.

Mixed Finns -ryhmän toiminta alkoi Instagram-sivusta maaliskuussa 2021, antirasistisen viikon alussa. Sivun seuraajamäärät lähtivät heti rakkaimaiseen nousuun, mikä oli ryhmälle iloinen yllätys. Sisältöjä jakoivat sekä ruskeat suomalaiset että valkoiset liittolaiset.

”Erityisen arvokasta oli se, että mixed-yhteisön jäsenet löysivät heti Instagram-sivulle.” Niemi-Sampan toteaa.

”Vaikka meillä ei ollut vielä valmista sisältöä, ihmiset alkoivat heti jakaa meidän sivua. Sitä luottamusta olen ihmetellyt jälkeenpäin”, Jäske lisää.

Nykyään kolmikko tekee Mixed Finns -sisältöä täysipäiväisenä työnään. He ovat saaneet apurahaa antirasismikoulutusten järjestämiseen kouluissa sekä Koneen säätiön apurahan tietokirjan kirjoittamiseen. Kirja julkaistaan syksyllä 2022.

Mixed Finns -ryhmän työstä erityisen tekee ystävyys ja yhteistyö. Ennen kaikkea yhteistyö luo turvaa tekemiselle, johon erityisesti sosiaalisessa mediassa liittyy riski verkkohäirinnästä.

”Tuntuu turvallisemmalta, kun ollaan kolmistaan ja tekemisen takana ovat kolmet kasvot. Tiedän edellisistä töistä, miten vaarallista somessa voi olla yksin.” Niemi-Sampan kertoo.

Ystävyys tekemisen taustalla antaa myös turvaa ja luottamusta silloin, kun työ tuntuu henkilökohtaiselta.

”Se on mielettömän tärkeää, että olemme myös ystäviä. Itsellä rasismiin ja antirasismiin liittyy paljon tunteita, minkä vuoksi yhteistyön luottamus- ja tunnetaso on tärkeää”, Jäske toteaa.

”Tuntuu turvallisemmalta, kun ollaan kolmistaan ja tekemisen takana ovat kolmet kasvot. Tiedän edellisistä töistä, miten vaarallista somessa voi olla yksin.”

Myös sisältöjen moniäänisyys on yhteistyön vahvuuksia. Niemi-Sampan on sosiaalipsykologian maisteri, Jäske kasvatustieteen maisteri ja Waenthongkham valtiotieteiden kandidaatti. Aiheet menevät ikäänkuin kolmen tieteenalan linssien läpi ennen julkaisua ja niistä keskustellaan perusteellisesti, mikä saattaa hidastaa työtä, mutta toisaalta tekee sisällöstä laadukasta ja perusteellista, Jäske ja Niemi-Sampan pohtivat.

Lisäksi kaikilla Mixed Finns -ryhmän jäsenellä on oma henkilökohtainen vahvuutensa yhteistyössä.

”Janinalla on valtiotieteilijänä kyky katsoa asioita laajalla perspektiivillä, nähdä rakenteita ja asioi-

den yhteiskunnallista tasoa. Hän on hyvä palauttamaan meidät asioiden oleellisten kysymysten äärelle”, Jäske pohtii.

”Alice on mahtava kirjoittaja, ja hän on meidän useiden asiasisältöjen selkeän muotoilun takana. Kasvatustieteilijänä hänellä on myös kyky opettaa ja kouluttaa asioita selkeästi”, Niemi-Sampan kertoo.

”Priska on meidän excel-mestari ja järjestelmällisyyden salainen ase!” Jäske paljastaa.

Mixed Finns tekee sisältöä usealla eri alustalla ja eri kohderyhmille. Instagram-sivun perustamisen jälkeen syntyi MIKS PODI -niminen podcast, jossa puhutaan kokemuksista useamman kulttuurin risteyssä meiltä meille -periaatteella, eli ruskeilta suomalaisilta ruskeille suomalaisille.

”Meiltä meille -periaate on välillä hankala muistaa, kun on tottunut siihen, että joutuu selittelemään ja todistelemaan näitä asioita valkoisille. On hirveän tärkeää tehdä materiaalia, jossa ei tarvitse selitellä”, Jäske pohtii.

Lisäksi ryhmä on järjestänyt antirasismikoulutuksia niin eri organisaatioille kuin oman yhteisön jäsenille. Niemi-Sampan huomauttaa, että myös rodullistetut suomalaiset kaipaavat koulutusta antirasismista. Sellaista ei ole järjestetty Suomesa tarpeeksi.

”Emme mekään ole syntyneet tänne valmiin tiedon kanssa, vaan meidän on täytyy omaksua tietoa rasismista. Minäkin vielä muutama vuosi sitten ajattelin, että rasismi on vain ääritekoja, kuten väkivaltaa ja vihapuhetta. Nyt ymmärrän, että kyse on myös ennakkoluuloista, sanoista ja rakenteista, jotka pitävät yllä rasistisia ajattelumalleja.”

Kun tieto ja ymmärrys rasismista ja antirasismista lisääntyy, se voi herättää hyvin epämurkavaa voimattomuuden tunnetta. Mixed Finns pyrkii luomaan turvallisen tilan, jossa voi jakaa kokemuksia ja tietoa matalla kynnyksellä, uskaltaa tehdä virheitä ja oppia yhdessä.

Ryhmä haluaa kiinnittää huomiota siihen, millaista sanastoa heidän luomissaan tiloissa käytetään. Antirasismikeskustelusta puuttuu vielä paljon

suomenkielisiä termejä, ja useita sanoja joudutaan lainaamaan englannista. Termit voivat toisinaan tuntua poissulkevilta ja luotaantähtävilta, mutta ne ovat tärkeitä, jotta ilmiöistä voidaan keskustella tarkasti.

”Myös tähän toivoisin lempeyttä. Miten voisi luoda turvallisen tilan, jossa voisi rauhassa harjoitella termien käyttöä niin, ettei tulisi sellainen olo, että virheitä pitäisi pelätä?” Jäske pohtii.

Uuden termit syntyvät parhaiten keskustelun kautta.

”Olen huomannut, että hyviä uusia sanoja voi syntyä vertaiskeskustelun kautta, kun vähän nappaillee, yhdistelee, kokeilee ja ehdottaa.”

Viime aikoina ryhmän jäsenet ovat pohtineet keinoja, joilla tehdä antirasistista työtä kestävästi. Kun työssä käsittelee aiheita, jotka liittyvät vahvasti omaan identiteettiin, on tärkeää opetella rajaamaan työ- ja vapaa-aikaa.

”Iso juttu oli se kun huomasin ja tiedostin, että en voi töiden lisäksi vapaa-ajalla puhua pelkistä yhteiskunnallisista aiheista, vaan minun täytyy myös pitää huolta omasta hyvinvoinnistani. Tietoisesti aloin rajaamaan työaikaa ja opettelin ilmaisemaan, etten aina jaksa puhua vapaa-ajalla samoista aiheista kun töissä”, Niemi-Sampan kertoo.

Työ- ja vapaa-ajan aiheiden rajaaminen on tärkeää myös Jäskelle.

”Täytyy päättää, että ei edes lue aiheeseen liittyvää materiaalia vapaa-ajalla. Ystäville on joskus sanottava, että voidaanko rajata näitä aiheita ja puhua jostain muusta kuin työstä.”

Tällä hetkellä kolmikko työskentelee tiivistä tulevan tietokirjansa parissa, jonka julkaisu on pian käsillä. *Mixed - Suomalaisista elämästä kulttuurien risteyksessä* taltioi mixed-suomalaisten kokemuksia ja esittelee antirasismien periaatteita.

KATSEESTA, KAAVOISTA JA KAUNEUDESTA

Nuoren polven muotisuunnittelija haluaa laajentaa pukeutumisen kategorioita ja samalla ilmaista itseään haluamallaan tavalla. Viime vuosina on otettu isoja askelia kohti vapaampaa pukeutumista, kirjoittaa Maiko Karvinen.

Olen pohtinut sukupuolitettua pukeutumista koko elämäni. Alle kouluikäisenä haaveilin kollegeasusta, joka oli leopardikuosinen. Kouluun päästyäni halusin Freddie Mercuryn innoittamana pukeutua nahkahousuihin ja -takkiin. Äitini kuitenkin pelkäsi minun joutuvan naurunalaiseksi, joten unelmani jäivät toteuttamatta.

Parikymppisenä alakulttuuri tarjosi öisin mahdollisuuden rikkoo pukeutumisen sukupuolitettuja normeja. Yökerhoissa minä ja ystäväni pukeuduimme pitkiin mustiin hameisiin ja glittertoppeihin, kaulassa niittikorut, silmissä kajalia, joka pestiin pois, kun työpäivä alkoi.

Nyt kaksi vuosikymmentä myöhemmin naulakosani roikkuvat nahkatakki ja leopardihuivi, kynteni on lakattu vaaleanpunaisiksi ja lempikenkäni ovat korolliset Max Maran nilkkurit. Muutos ei ole tapahtunut itsestään.

Yksi muutoksen tekijöistä on **Alex Luonto**, 26, joka opiskelee vaatesuunnittelijaksi Aalto-yliopistossa. Maisterintutkintoaan viimeistelevä Luonto kertoo aina halunneensa kyseenalaistaa sitä, miten suku-

puolittuneesti pukeutumisesta ajatellaan. Luonto on kiinnostunut erityisesti siitä, miten miehet pukeutuvat.

Alex Luonto lähtee omassa suunnittelussaan liikkeelle usein siitä, mitä hän itse haluaisi käyttää. Hän ei ajattele, että vaatteella on sukupuolta, mutta samalla haluaa rikkoo pukeutumisen kaavoja.

”Miesten pukeutumisessa on edelleen vahvoja koodeja. Lähden usein liikkeelle kaavoista. Niissä on vielä paljon perinteisiä valintoja, kuten lahkeen kääntein pituus tai millä puolella napit ovat, joita voi rikkoo tai haastaa”, sanoo Luonto ja lisää, että nauttii näiden perinteiden toistamisesta tietoisesti väärin.

UUSI JÄRJESTYS

Amerikkalaisen sosiologin **Harold Garfinkelin** mukaan kohdatessaan muita ihmiset luovat samalla sosiaalista järjestystä. Garfinkelin mukaan tämä tapahtuu paljolti huomaamattomien valintojen kautta. Arkielämässämme sijoitammekin toisemme erilaisten kategorioiden jäseniksi ja

“

Ihmiset kiinnittävät
liikaa huomiota
asioihin, joilla ei ole
merkitystä. Että jos
miehellä on mekko
päällä, niin mitä väliä
sillä lopulta on?

“

“

Kaikelle ei edes
tarvitse antaa
nimeä, vaan voi
vain antaa olla.

“

orientoidumme toiminnassamme niiden mukaan. Pukeutuminen toimii yhtenä vihjeenä siitä, mihin kategoriaan kukakin kuuluu.

Luonto sanoo, että nykymaailmassa oletetaan vieläkin, että mies on tietynlainen tai pukeutuu tietyllä tavalla.

”Koen, että haluan omalla pukeutumisella haastaa käsitystä siitä mitä on olla mies.”

Koska hänen oma pukeutumisensa ei sovi tähän oletettuun muottiin, häntä ei mielletä mieheksi. Hän sanoo, että se miltä näyttää ei ole kuitenkaan välttämättä kytköksissä identiteettiin vaan pukeutuminen voi olla esteettinen valinta. ”Se voi olla jotain mikä vain tuntuu hyvältä tai missä sun on hyvä olla.”

Usein kategorioihin kytkeytyvä moraalinen - kuten vaikkapa kysymys oikeanlaisesta pukeutumisesta sukupuolen suhteen - jää huomaamatta, ellei kategorioita ylitetä ja tuoda niitä siten näkyväksi.

Luonto kokee, että Suomessa keskustelu pukeutumisesta erityisesti mediassa junnaa vielä unisex-pukeutumisessa. Unisexin lähtökohta on ollut samankaltaisuuden luominen sukupuolien välille, ei omanlaisen yksilöllisen pukeutumisensa mahdollistaminen sukupuolesta huolimatta. Luonto kertoo, että ”samaa aikaan kadulla näkee nuoria, jotka ovat inspiroituneet internetissä näkemästään eivätkä välitä siitä, mitä kukakin päälleen laittaa.”

Silloin ajatus t-paidasta tai hupparista, jota kuka vain voi käyttää, tuntuu turhankin vanhanaikaiselta ajatukselta, sillä t-paita tai huppari eivät itsessään ole kovin sukupuolitettuja vaatteita.

Luonnosta olisi hyvä, jos kategorioita pukeutumisesta entisestään laajennettaisiin. Hänen mukaansa laajempaan muutokseen vaaditaan koko yhteiskunnan muutosta: varsinkin sen tulisi muuttua, miten pukeutuminen perusteella ihmisiä lokeroidaan. Luonto muistuttaa, että ”kaikelle ei edes tarvitse antaa nimeä, vaan voi vain antaa olla.”

KAUNEUDEN KIERTOKULKU

Kauneus on katsojan silmissä, sanotaan, mutta katsoja on silti useimmiten cis-sukupuolinen heterokatsoja. Se en ole siis minä. Siksi muun-sukupuolisena olen halunnut oppia katsomaan kauneutta toisin. Helppoa se ei ole ollut. Sukupuolinormien ylittäminen pukeutumisessa saa aikaan katseita ja nämä katseet ovat saaneet minut kysymään, mitä kauneus lopulta on.

Luonnolle on tärkeää voida tarkastella vaatteita objekteina, jotka ovat kauniita itsessään mutta myös päälle puettuina. Inspiraatio vaatteeseen voi lähteä vaikkapa kauhuelokuvista.

Luonnon kandintyö Aaltoon sai innostuksensa 70-luvun amerikkalaisesta kauhuklassikosta Texasin moottorisahamurhaaja. Mallistossa oli paitoja, jotka oli tehty nauloista ja renkaista. Paidoista lähti uhkaava ääni, kun mallit kävelivät ne päällä.

Mitä tällä hetkellä pidetään kauniina on vielä muutama vuosi takaperin voinut olla jotakin aivan muuta. Kyseessä on tietynlainen muodin kiertokulku.

Toinen Luontoa inspiroiva asia onkin vanhat kampanjakuvat ja näytökset. Erityisesti 1990-luvun Prada, Helmut Lang ja Margiela. Hän sanoo viittauksien menneeseen olevan samanlainen referenssi kuin elokuvantekijöillä, jotka usein lainaavat omista teoksistaan kompositioita tai muita visuaalisia teemoja vanhoista elokuvista. Hän kokee, että hyvä suunnittelija tuntee menneen ja tietää, kuka on aikaisemmin tehnyt jotakin samankaltaista.

Luonnon suunnittelussa minimalismi, dekonstruktio ja tietyt materiaalit ja väriskaala ovat kulleet mukana alusta saakka.

Samankiertokulun voi nähdä myös yhteiskunnallisen muutoksen tasolla, kun vanhat tyyli tulevat uudestaan muotiin. Visuaalisesti jokin voi näyttää tutulta, mutta kiertäessään uuteen aikaan menneestä lainaava tyyli saa uuden merkityksen.

Vaikka pukeutuminen onkin aina kytkeytynyt

osaksi identiteettiä – kuka olen, mistä tullen – on kysymys identiteetistä pukeutumisessa yhä näkyvämmiin läsnä vanhojen, binääristen kategorioiden uudelleen määrittelyn kautta.

Toisin sanoen se, mikä tapahtui ennen yön hämärässä, on nyt osittain päivänvalossa. Tätä valoa toivoisi näkevän enemmän, sillä ilman valoa on vaikea nähdä selkeästi ja pukeutua kauniisti.

HUOMION KESKIPISTEESSÄ

Alex Luonto on tekemässä maisterintyöhönsä liittyvää mallistoa. Se on hänelle Aallossa alkaneen opiskeluprosessin huipentuma. Hän sanoo, että toivoo sen luovan pohjan kohti tulevaa.

Luonto myös toivoo, että ihmiset avartaisivat mieltään.

”Ihmiset kiinnittävät liikaa huomiota asioihin, joilla ei ole merkitystä. Että jos miehellä on mekko päällä, niin mitä väliä sillä lopulta on?”, Luonto kysyy.

Luonto toivoisi, että ihmiset laittaisivat energiansa omaan pukeutumiseen ja jos näkee jotakin hienoa toisen päällä kommentointi voisi olla positiivista.

”Jos ei ole mitään hyvää sanottavaa, niin tarvitseeko sitä sanoa?”

Uuden polven suunnittelijat tekevät tilaa vapaammalle pukeutumiselle. Se luo samalla myös mahdollisuuden nähdä itsensä uudessa valossa ja ilman heteronormatiivisen katseen vaatimaa selvitystä omasta pukeutumisesta.

Suunnittelija ajattelee, että muodin sisällä olisi hyvä antaa tilaa myös queerihmisille, jotka ovat käyneet taistelua sukupuolettoman pukeutumisen saralla pitkään.

Pukeutumisessa huomio tuntuu kuitenkin keskittyvän helposti **Harry Stylesin** kaltaisiin valtavirran poptähtiin, jotka nauttivat jo laajemman yleisön suosiota. Luonnon mielestä olisi hyvä nostaa esille niitä, jotka tekevät samoja asioita ilman, että siitä tehdään isoa numeroa.

”He ajavat samaa kamppailua vain omalla olemisellaan.”

Lopulta kaunista ei ole se miltä näyttää, vaan se mitä on – oma itsensä.

“

”Se voi olla jotain mikä vain tuntuu hyvältä tai missä sun on hyvä olla.”

“

Ryhmä- hauskaa

Juttusarja osa 1

**Lapsen saaminen muuttaa kaiken,
varoittivat,
identiteetin.**

Miten?

**No olet parempi työntekijä ja sit
prioriteetit plus arvot. Ja sitten
ymmärrät,
mitä rakkaus on ja että
jos joskus luulit olevasi väsynyt, niin et
sinä ollut.**

**Ja niin siinä kävi: väsymys ja priot
plus arvot ja
avasimme suhteemme ja
identiteetit
pan
ryhmäseksuaali
äitiys.**

**Keskellä vanhemmuuden pölyttämää
minuutta ja pöllittyä vapautta
keskellä kirottua pandemia-aikaa
pölyttyneiden asenteiden saartamina
poistimme rajat, jotta muut pääsisivät
suhteeseemme kylään.
Halusimme lentää suuntiin ja tutustua
uusiin siipiin.**

**Kutsuimme asioita niiden toisilla nimillä.
Kutsuimme uusia, helliä, hienoja kotiimme
koska kaksivuotiaaksi asti ihminen on
sellainen, joka nukkuu, kun nukkuu,
ja itkuhälyttimistä heräämisen ääni kuuluu
kyllä.
Eikä se tiedä, eikä niin välitä, mistä äiti tykkää:
onkimisesta, croissantteista, tulppaneista,
tuplapenetraatiosta.**

**Miten opettaisin hänelle moninaisuudesta?
Kaikkien kuuluu lukea satujen stereotypiat
rikki ja isän toiseksi äidiksi.
Minä voin olemalla olemassa osoittaa,
että on monenlaisia teitä
- on meitä.**

**Mutta vielä sitä jän miettimään
miten pieni voi tietää, että
emme ole monogaaminen heteropari
kun eriytyminen tapahtuu juhlissa, öissä,
aikuisten ajalla, taiteessa?**

**Well.
Laiturilla seisomme me, me kolme, siis
perhe.
Kallio takana, edessä vene vedessä
ja veneessä enemmän kuin ystävä
saapuu rantaan, otetaan laukut,
viinitonkka, kylmälaukku.
Riisutaan pelastusliivit ja kengät
(tuonnempana loput)
halitaan
suudellaan
minä häntä, hän meitä, he toisiaan.**

**Kolmivuotiasakin uskaltaa vilkuttaa
hän pitää enemmänkuinystävästä, olemme
tavanneet jätskillä ennenkin.**

**Tämän kolmivuotias näkee meistä,
tähän hän oppii,
tämän toivon että hän oppii.
Sillä en voi sanoa öistä, se ei ole
hänen, hänelle,
kuten eivät vanhempien väliset
seksiasiat koskaan ole lapsille.
Hänen asiansa on se
toivon, pyrin
että hänelle aukeavat
mahdollisuudet ja marginaalit toisin
kuin itselle tarjoutuivat.
Että ymmärtäisi tämän: ei rajouksia.**

*Se, mitä hän ei voi valita tai rajata, olemme me.
Puolisoni näyttää mieheltä (ei ole). Näytän naiselta
(jotakuinkin olen).
On yhteinen biologinen lapsi ja nimemme äiti ja isi.
Ehkä näytän säyseältä tässä teille, kun sulaudun
leikkipuiston soraan ja
kihomatopuheensorinaan,
mutta mielessäni olen taas se hän, jolle
kiihkoiset punatut huulet antavat parrankarhean
suudelman
alastomassa mytyssä, jossa käsiparit karkaavat kolosiin
ja kielet korviin.*

*En ole, lapseni, pelkkää pyykkiä,
olen enemmän kuin
selviytyä ja sietää.
Olen kätteni nautinto, olen vulvani, olen kuningatar,
olen täysikasvuisiksi kasvanut rölli ja ryövärintytär.*

*Kukaties kaikki nämä leikkipuistoaikuiset
ovat muutaman tunnin päästä samoissa pehmeissä
solmuissa itsekkin.
Ryhmäseksi on täydellinen pako Ryhmä Hausta.*

*Ja jos on työlästä ja valintoja täynnä osoittaa
queeriyttä hiekkiksellä,
on myös äitiyden näyttäminen yössä tasapainoilua:
sektioarpi marssii esiin aina ennen pimppiäni.
On lapsiriippuvaiset aikataulut ja tissit.*

*Lapseni isä, hän on myös täällä jossain.
On kiistatta yhteinen elämä johon nautinnon
päätyttyä palaamme
kiistelemään kerrostaloomme keskiluokkaisella
lapsiperhealueella,
jossa lapsella hyvä.
Elintilamme on pysyvä ja sievä.
Emme ole seikkailijoita nykyisin.
Enkä ole käynyt kampaajalla aikoihin
en kiipeile, sido enkä soita levyjä
en tiedä mistään siististä menosta.*

*Tällaisia ihmisiä tavataan lounaspikaisilla
päiväkoti-aikaan
tai silloin, kun jälkikasvu sukuloi.
Tai sekin kerta, kun tavattiin naispari Hämeentien
sillan alla ja räntää
satoi vaakasuoraan, eikä ollut kipinää,
mutta tuli hyödyntää kaikki ne minuutit,
jotka päiväunet takapenkillä suostuivat kestämään.*

*Kun käymme ensitreffeillä leikkipuistossa lapsi
esiliinana
huomioni näyttäisi olevan toisaalla, muttet ehkä
tiedä,
miten hyvin osaan multitaskata tätä ja suoltaa
vastauksia kyselyikäiselle ilman,
että tarvitsee ajatella tai kiinnittää huomiotani.
Huomioni on jumissa sinussa.
Luultavasti sinun huomiosi on herkemmin vietävissä,
siksi kiusaannut.*

*Entä olisitko sinut sen kanssa, jos suukottaisin sinua
tässä keinuilla.
Haluaisin.
Haluaisin sinua ja haluaisin sen teon.
Sen voisoin lapselle aiheen tiimoilta antaa: esimerkin,
näkyvän vaihtoehdon.
Mahdollisuuden kehittyä ilman muiden sääntöjä.
Piirtää näin teoin esiin sen, miten monia voi
rakastaa,
on seksiä, halua ja muuta,
on suhde, suhteita, kullakin halunsa mukaan.
Hänkin on vapaa valitsemaan tai ei,
ei valitsemaan
vaan tekemään näköistään maailmaa suhteineen,
perheineen, asumismuotoineen.*

*Ja kyllä. Toki. Suudellen sinua tässä
keinuilla
murrann omaa normiani,
en lapsen
jota lapsella ei vielä ole,
eikä rakennu jos
se hänen äidistään riippuu.*

Vapaus olla uskomatta

Olen jo pitkään seurannut läheltä siskoni tekemää aktivismia ja halunnut kirjoittaa sen erityisyydestä. Nadiifo Omer on entinen muslimi, joka ajaa etenkin uskonnon uhreiksi joutuneiden asiaa. Omer haluaa islamista käytävän keskustelun olevan rehellistä ja huomioivan muslimiyhteisön sisäisen moninaisuuden.

Nadiifo Omer, 22, on yksi harvoista ex-muslimiaktivisteista Suomessa. Hän osallistuu aktiivisesti julkiseen keskusteluun omalla nimellään sekä toimii useassa eri järjestössä. Omer valittiin juuri Setan kansainvälisen toimikunnan toiseksi varapuheenjohtajaksi, hän toimii Uskontojen Uhrien Tuki ry:llä vapaaehtoisena ja BuraQ ry:llä varsinaisena jäsenenä.

BuraQ on vuoden 2019 loppupuolella perustettu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöön kuuluvien muslimien ja muslimitaustaisten henkilöiden etujärjestö, ja näin ollen ainoa laatuun Suomessa. Järjestön perustajat vastaavat myös Islamia Queeristi-hankkeesta, joka pyrkii lisäämään lhbtq-inklusiivisiin islamin tulkintoihin liittyvää tietoisuutta Suomessa muun muassa luovan kirjoittamisen ja visuaalisen taiteen keinoin.

“Muiden ex-uskovaisten sisältö auttoi itseäni ymmärtämään, ettei kyseenalaistaminen ole väärin, enkä ole yksin ajatuksieni kanssa.”

Jo ennen uskonnottomaksi julistautumista Omer pyrki ajamaan ex-muslimien asemaa nostamalla esille kriittisiä kysymyksiä, luomalla keskustelua etenkin yhteisön sisällä, ja haastamalla valtavirtaislamin normeja ja oppeja. Nyt hän haluaa antaa alustan islamin jättäneille ja sitä kyseenalaistaville muslimille.

“Muiden ex-uskovaisten sisältö auttoi itseäni ymmärtämään, ettei kyseenalaistaminen ole väärin, enkä ole yksin ajatuksieni kanssa.”

Omer lykkäsi kauan kokemuksiensa jakamista, koska pelkäsi sanomaansa käytettävän häntä ja yhteisöään vastaan. Omerin pelot olivat perusteltuja, sillä hänen aktivismiaan yritetään ajoittain käyttää rasismien ja muslimivihan edistämiseen. Se on ongelma, mutta ei saisi viedä huomiota aiheellisesta keskustelusta.

KUKA SAA PUHUA ISLAMISTA?

Omer haluaisi lopun mustavalkoajattelulle, jossa asiat ovat vain oikein tai väärin, ja jossa kuulutaan joko hyväksiin tai pahiksiin. Islamista käytävä keskustelu esitetään kahden osapuolen välisenä debattina, vaikka pelkääntään jo muslimien keskuudessa on näkemyseroja.

Vaikka islamiin on sisäänrakennettu ongelmallisia asioita, ei edistä kenenkään asiaa puhua muslimista kollektiivina, jonka jäsenet ajattelevat samalla tavalla. Islamkritiikkiä ei tulisi oletusarvoisesti paheksua tai vältellä, mutta kuitenkin olisi hyvä tunnistaa miten jotkut voivat sen varjolla edistää rasismia ja muslimivastaisuutta.

Nykyistä kaksijakoista ilmapiiriä ylläpitävät muslimivastaiset oikeistolaiset ja vanhoilliset muslimit. Ex-muslimeille ja edistymielisille muslimille tulisi antaa enemmän tilaa keskustelussa.

Islamkritiikkiä ei tulisi oletusarvoisesti paheksua tai vältellä, mutta kuitenkin olisi hyvä tunnistaa miten jotkut voivat sen varjolla edistää rasismia ja muslimivastaisuutta.

Kaikilla tulisi olla oikeus osallistua dialogiin, sillä uskonto vaikuttaa myös yhteisön ulkopuolisiin.

“En ole ikinä ymmärtänyt argumenttia, ettei voi puhua islamista, jos ei itse ole muslimi. Islamissa olevat ongelmat eivät kosketa vain muslimia. Myös valkoiset homoseksuaalit ovat olleet islamin innoittamien viharikosten uhreja. Eikö heillä ole muka oikeutta puhua siitä?”

Yhteisön ulkopuolelta keskusteluun osallistuvien olisi kuitenkin tärkeää tiedostaa muslimiyhteisön sisäiset valtahierarkiat, ja kuunnella marginaalissa olevia muslimia ja muslimitaustaisia sekä yhteisön sisältä tulevia kriittisiä ääniä.

ISLAMIN KRITISOINTI ON YHÄ TABU

Omer toivoo avomielisempää tulevaisuutta, jossa uskonnoista voi keskustella vapaasti ja arvostelua esittää ilman pelkoa leimautumisesta ja aidosta uhasta.

Aktivisminsa aloittamisen jälkeen Omer on vastaanottanut lukuisia tappo- ja väkivaltauhkauksia. Suurin osa on tullut somesta, mutta uhkauksia on saneltu myös puhelimitse ja kadulla. Omer saa osakseen myös paljon kommentteja, joissa vihjailaan traumasta syntyneestä pakkomieltisyydestä. Kommentit lähinnä huvittavat.

“Kyse ei ole siitä, että minulla olisi pakkomielle. Jos uskonnon jättäminen ei olisi ongelma, tarvetta tälle keskustelulle ei olisi. Uskonnon jättäneitä vainotaan ja suljetaan pois yhteisöistä. Ihmiset joutuvat kodittomiksi, menettävät perheensä, ja kohtaavat väkivaltaa jättäessään islamin. Niin kauan kuin islamin kritisointi on tabu, tulen jat-

kamaan siitä puhumista.”

Vaientamisyrityksiä tulee niin muslimeilta kuin yhteisön ulkopuolisilta valtaväestöön kuuluvilta, väittäen kaiken Omerin esittämän kritiikin olevan rasismia ja islamofobiaa. Tuota termiä Omer ei itse käytä.

”Se on keino hiljentää tarvittava keskustelu islamista, kun leimataan kaikki kritiikki islamofobiaksi. En väitä, etteikö muslimivihaa ole, mutta

ihmisten vihaaminen on eri asia kuin ideologian vihaaminen ja kritisoiminen, minkä pitäisi olla sallittua.”

VALTAVÄESTÖN JA VÄHEMMISTÖN VÄLINEN KAMPPAILU?

Omer haluaa ihmisten tarkastelevan omia ajatusratojaan. Ennen kuin syyttää jotakuta islamofobiasta, tulisi miettiä, että mikä tekee kritiikistä paheksuttavaa. Onko paheksunnalle perusteita? Olisiko henkilö joka puhuu vastaavalla tyyllillä kristinuskosta tai hindulaisuudesta paheksuttava? Jos ei, niin miksi?

Islamia ei pitäisi ensisijaisesti kohdella rodullistettujen ihmisten uskontona, joka tarvitsee suojelua, vaan yhtenä maailman suurimmista ideologioista, jolla on paljon valtaa.

Valkoiset pelastajat saattavat tiedostamattaan nähdä islamkeskustelun valtaväestön ja vähemmistön välisenä kamppailuna, kun muslimiyhteisöön syntyneille se on paljon muutakin.

“Jos uskonnon jättäminen ei olisi ongelma, tarvetta tälle keskustelulle ei olisi. Niin kauan kuin islamin kritisointi on tabu, tulen jatkamaan siitä puhumista.”

“Kritisoidessani yhteisöäni, en kritisoi ruskeaa somalimiestä joka kohtaa rasismia, vaan kritisoin miesten yksinvaltiutta, jota sattuvat ylläpitämään yhteisöissämme somalimiehet.”

ET OLE YKSIN

Islamista julkisesti irtisanoutuminen päätti monia ystävyssuhteita ja sai Omerin pohtimaan syvemmin yhteisön merkitystä. Yhteisöllisyys tuntui perustuvan valheeseen ja olevan hyvin tarkoin määriteltyä. Mukaan kuului vain, kun istui alista-vaan muottiin.

“Tykkäsin yhteisöllisyyden tunteesta, mutta se tunne ei ollut tärkeämpää kuin olla oma itseni.”

Omer haluaa muistuttaa, että ex-muslimeita on paljon enemmän kuin annetaan ymmärtää, ja että elämällä on enemmänkin tarjottavaa kuin pakotet-

tu uskonto ja sen sanelemat säännöt.

“Ajattelin joskus, että minulla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin elää valheessa ja itsepetoksessa miellyttääkseni perhettäni ja Jumalaa. On tärkeä ymmärtää, että vaikkei lähipiirisi hyväksy ajatustasi, se ei tarkoita että niissä olisi jotain vikaa.”

USKONTO EI EROTA MEITÄ

Olen Nadiifon kanssa jo lapsesta asti kapinoinut islamin syrjiviä normeja vastaan, joten hänen aktiivisuutensa ei tullut minulle minään yllätyksenä. Hän tekee mitä on aina tehnytkin: puhuu oikeudenmukaisuuden puolesta.

Aina kun ajattelen olevani rohkea, katson Nadiifoa ja ymmärrän miltä rohkeus oikeasti näyttää. Hänen valitsema taistelu ei ole todellakaan helppo. Hän samanaikaisesti kritisoi uskontoja ja puhuu uskonnonvapauden puolesta, asettaen hänet hankalaan asemaan kahtiajakoa suosivassa kulttuurissa.

Ihailen Nadiifoa suuresti. Hän on ääni kaikille muslimille ja ei-muslimille, jotka joutuvat elämään elämänsä muiden määrittämällä tavalla. Se jos jokin on merkittävää.

Toivoisin, että jatkuvien viholliskuvien maalaamisen sijasta ihmiset aidosti yrittäisivät kuunnella mitä Nadiifolla on sanottavana. Polarisatio on ikiaikainen trendi, jonka tulisi loppua. Se ei ole toiminut tähänkään asti.

Usein minulta kysytään, että miten voimme olla toistemme kanssa tekemisissä, jos minä olen muslimi ja hän ei. Ymmärrän, että kyse ei ole minusta. Kyse ei ole siitä, että siskollani olisi mitään minua vastaan henkilöä. Olen myös aina ollut skeptinen uskontojen suhteen. Yhä olen. Tapani olla uskova ja harjoittaa uskoani on hyvin henkilökohtainen. Monien mielestä en ole muslimi ollenkaan. En välillä ole sitä edes itseni mielestä. Mutta mitä väliä sillä on?

Islamia ei pitäisi ensisijaisesti kohdella rodullistettujen ihmisten uskontona, joka tarvitsee suojelua, vaan yhtenä maailman suurimmista ideologioista, jolla on paljon valtaa.

Ansa Kurolan

kolumni

Olen ihminen, joka on aina hahmottanut identiteettiään kirjoittamalla. Siksi tänä vuonna olen tuskailut paljon, kun olen yrittänyt sanallistaa sukupuoleni kokemusta. Kieli ja oikeat sanat tuntuvat karkaavan hyppysistäni.

Kriisi laantui hieman, kun pysähdyin kysymään itseltäni, miksi ylipäätään koen halua ja painetta sanallistaa kokemustani.

Täytyi vääntää itselleni rautalangasta, että vaikka tämä yhteiskunta haluaa kaiken nopeasti ja helposti kulutettavassa muodossa, minun ei tarvitse pilkkoa itseäni yhdeksi tai kahdeksi sanaksi.

Huomaan kaipaavani enemmän aikaa ja tilaa monimutkaisten ja vaikeiden, vähän hämmäisten asioiden selittämiseen. Kaipaen enemmän turvallisia tiloja, kieltä ja olemista, jota ei hoputeta. Tiloja, joissa ihmiset todella kohdataan myös kielen tasolla omina yksilöinä. Sellaisessa ympäristössä en kokisi painetta yksinkertaistaa kokemuksiani ennen kuin jaan niitä muille.

Etsiessäni tällaista tilaa käännyin usein taiteen puoleen, koska sen keskellä voin hengittää. Mutta vaikka taide, sen tekijät ja instituutiot moninaistuvat, törmään senkin parissa kieleen kuin seinään. Rakastan suomen kieltä, esimerkiksi sukupuolineutraalia hän-pronomia, mutta tämäkään kieli ei ole inklusiivinen, kaikki huomioon ottava. Inhottaa kuinka kielikin on cis- ja heteronormatiivisuuden läpikäynnä.

Olen niin väsynyt siihen, kuinka raskaalta poissulkevat sanat tuntuvat. Tiedän, että voisin keksiä kokonaan uusia sanoja tai voisin kääntää vaikka englannin kielisiä käsitteitä, kuten non-binary tai genderqueer. Mutta kun selitän käsitteet, pakotan samalla itseni ulos kaapista ja asetan kokemukseni kyseenalaistettavaksi.

Viime aikoina olen löytänyt kokonaan uudenlaista rauhaa määrittelemättömyydestä. Ei minun tarvitse valita tai keksiä sanoja, sillä kaikkea ei tarvitse kielellistää.

Ensiksi se tuntui luovuttamiselta ja liian helpolta ratkaisulta. Nyt kysyttäessä käytän itsestäni sanaa queer, koska se ei erottele sukupuolisuutta ja seksuaalisuutta toisistaan. Sana on tällä hetkellä lähimpänä ymmärrystä itsestäni.

Ajattelen, että ehkä queeriydessä kauneinta onkin vapaus olla olemassa nykyisen kielen ulkopuolella. Määrittelemättömyys tuo puhdas-tilaa iloa, tilaa venyä, haahuilla ja kokeilla. Kurotan kohti sukupuolieuforiaa ja hyvää oloa.

Minä en ole kesken tai vajaa, jos jätän jotakin itsestäni määrittelemättä. Vajaita ovat ympäröivä maailma, sen kieli ja rakenteet, jotka eivät tunnista tätä kokemusta.

10 Myyttiä

Tällä kertaa 10 myyttiä -palstalla pureudutaan sateenkaariperheisiin kohdistuviin ennakkoluuloihin. Ääneen pääsevät Sateenkaariperheet-järjestön perhetyöntekijä Terhi Väisänen ja perhevalmentaja Kaisa Niittynen. He ovat kumpikin psykoterapeutteja, joilla on vuosien kokemus sateenkaariperheiden kanssa työskentelystä.

sateenkaariperheistä

Myytti 1: Sateenkaariperheet ovat perheitä, joissa vanhemmat ovat keskenään samansukupuolisia.

“Onhan tämä osittain totta, mutta kovin suppea näkemys sateenkaariperheistä”, Terhi Väisänen toteaa.

“Sateenkaariperheet-järjestössä me määrittelemme sateenkaariperheet perheinä, joissa yksi tai useampi vanhempi kuuluu seksuaali- ja/tai sukupuolivähemmistöön.”

Kaisa Niittynen huomauttaa, että kyseessä on hyvin moninainen joukko perheitä.

“Lähtökohtaisesti tärkeintä kuitenkin on se, miten perheet määrittelevät itsensä. On olemassa myös paljon yhden vanhemman sateenkaariperheitä.”

Myytti 2: Sateenkaariperheen voi tunnistaa ulkoapäin.

“Aika harvoin. Sateenkaariperheiden vanhempia on niin monenlaisia”, Niittynen vastaa.

Ulkonäköön pohjautuvat oletukset eivät lopulta kerro kuin olettajasta, sillä ihmisten välisiä suhteita ei pysty tietämään vain katsomalla. Ihmiset liikkuvat monenlaisilla kokoonpanoilla.

“Ei voi tietää, kulkeeko siinä perhe, ystäviä vai sukulaisia. Perhesuhteista saa tietää vain kysymällä tai kuulemalla heitä itseään”, komppaa Väisänen.

Myytti 3: Sateenkaariperheitä on Suomessa vähän.

“Kyse ei ole mitenkään vähäisistä määristä”, Niittynen kertoo.

“Suomessa on tälläkin hetkellä useita kymmeniä tuhansia lapsia, jotka asuvat perheissä, jotka määrittelevät itsensä sateenkaariperheiksi.”

“Sateenkaariperheitä on ollut olemassa paljon ja pitkään, ne vain ovat aiemmin olleet näkymättömiä. Suuri murros tapahtui 1980-luvulla, kun hedelmöityshoidot kehittyivät ja rikoslainsäädäntö muuttui.”

“Kyseessä on niin moninainen joukko perheitä, että määrää on miltei mahdoton tilastoida tarkkaan”, Väisänen lisää.

Myytti 4: Sateenkaariperheiden lapset joutuvat muita todennäköisemmin kiusatuiksi.

Suomessa Väestöliitto ja Sateenkaariperheet ry ovat toteuttaneet sateenkaariperheiden lasten ja nuorten hyvinvointia kartoittaneen tutkimuksen, josta käy ilmi, etteivät he koe kiusaamista sen enempää kuin muut ikätoverinsa. Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointi on siis samalla tasolla muihin lapsiin verrattuna.

Väisänen kertoo kuitenkin kohdanneensa sitä, että perheellistymistä pohtivien aikuisilla on pelkoa lapsen kiusatuksi tulemisesta.

“Siksi on tärkeää kumota tällaisia myyttejä”, Väisänen toteaa.

“Ei muutenkaan voida ajatella, että jos jollakin on riski tulla kiusatuksi, niin ratkaisuna siihen on, ettei häntä pitäisi olla olemassa”, Niittynen jatkaa.

Myytti 5: Sateenkaariperheissä lasten hankkiminen on kallista ja vaikeaa.

“Ainakin lasten hankkiminen sateenkaariperheissä vaatii enemmän pohdintaa siitä, mikä olisi itselle paras tapa saada lapsia. Sateenkaariperheet syntyvät harvemmin niin sanotusti vahingossa”, Niittynen tuumii.

“Erilaisia vaihtoehtoja on ollut olemassa jo pitkään, mutta viime vuosina esimerkiksi hedelmöityshoidot ovat halventuneet. On myös vaihtoehtoja, kuten kumppanuusvanhemmuus ja sukusolujen kotilahjoitus, jotka eivät välttämättä sisällä ollenkaan lisäkuluja.”

Sellaisilla henkilöillä, joilla ei ole kohtua, vaihtoehtoja lapsen saamiseen on kuitenkin paljon vähemmän. Esimerkiksi adoptoiminen ja kansainvälinen sijaissyntyttäminen ovat paljon kalliimpia vaihtoehtoja, joten aina lapsiperheellistyminen ei ole taloudellisesti mahdollista.

Myytti 6: Sateenkaariperheissä lapset saavat usein vapaan kasvatuksen.

“Erikoinen väite, ei pidä paikkaansa!” Väisänen naurahtaa.

“Sateenkaariperheiden vanhemmat ovat kasvatustavoiltaan yhtä moninainen joukko kuin kaikkien muutkin.”

Sateenkaariperheet haastavat perhemuotonsa vuoksi jo lähtökohtaisesti vallitsevia normeja. Niittynen pohtii, että normatiivisuuden haastaminen voi ilmetä esimerkiksi keskustelevana kasvatustyöläisenä. Se voi joskus näyttäytyä ulkopuolisille siltä, että lapsen kanssa neuvotellaan vapaammin rajoista.

“Kuitenkin se, mitä näkyy ulkopuoliselle, kertoo vain todella vähän siitä, mitä kotona ja kasvatuksessa tapahtuu.”

Myytti 7: Sateenkaariperheen kohtaamat haasteet liittyvät aina syrjityksi tulemiseen.

“Vastaanotollani sateenkaariperheillä on ollut pääsääntöisesti samanlaisia haasteita kuin kaikilla muillakin perheillä. Toki vähemmistöstressi kokemuksena on itsessään haaste, ja monet vanhemmat voivat murehtia, tulevatko he kohdatuksi oikein”, Väisänen pohtii.

“En osaa sanoa onko kukaan ikinä soittanut ja pyytänyt apua toiseuttamisen vuoksi, mutta viittaamme usein asiaan muita haasteita pohtiessamme.”

“Sateenkaarevuus ei automaattisesti lisää syrjintää. Tietenkin osalla sateenkaariperheistä on taustalla hyvinkin vaikeita syrjintäkokemuksia, ja syrjinnän pelko on haaste monille”, Niittyneen lisää.

Myytti 8: Sateenkaariperheitä ei huomioida juurikaan sosiaali- ja terveyspalveluissa.

“Jos katsomme sote-palveluissa käytettävää kuvastoa, sanastoa ja lomakkeita, niin ihmisten moninaisuus ylipäättään ei tule siellä näkyväksi”, toteaa Väisänen.

Vastaus alalta voi usein hyväkin tarkoittaen olla se, että kaikkia kohdellaan samalla tavalla. Siinä jää huomioimatta se, että sateenkaari-ihmiset voivat haluta tulla kohdatuiksi juurikin sateenkaari-ihmisinä.

Niittyneen nostaa esiin, että heteronormatiivisuus näkyy kaikkialla koulukirjoista lähtien. Ihmisten ja perheiden moninaisuuden pitäisi tulla näkyviin kokonaisvaltaisesti, eikä esimerkiksi yksi koulukirjan kuva naisparista kuittaa asiaa valmiiksi.

“Sote-palveluissa asiointi voi näistä syistä jännittää. Neuvolakäyntiin voi liittyä esimerkiksi ahdistusta siitä, että kutsutaan äidiksi, vaikkei ole nainen”, Väisänen kertoo.

Myytti 9: On tarpeellista, että väestötietojärjestelmän vanhemmuusmerkinnässä ilmaistaan vanhemman sukupuoli.

“Tämä on paljon puhuttu aihe, mutta vanhemmuusmerkinnän sukupuolittamiselle ei suoraan sanottuna ole keksitty mitään pätevää syytä”, Niittyneen huokaa.

“Neutraali vanhemmuusmerkintä on täysin riittävä, mutta jos merkinnän täytyy olla sukupuolitetu, niin henkilön on saatava itse vaikuttaa siihen.”

“Rekistereitä ja lomakkeita suunnitellessa on hyvä kysyä itseltään, tuottaako henkilön sukupuolen tietäminen tarpeellista tietoa. Jos vastaus on ei, kohta tulee poistaa”, Väisänen jatkaa.

Tarpeettomien identiteettimerkintöjen sisällyttäminen on erityisen haitallista silloin, kun vaihtoehdot eivät ole kattavia ja henkilö joutuu valitsemaan vaihtoehdon, mikä ei koske häntä itseään.

“Se viestii, ettei henkilön itsemäärittelyoikeudella ole merkitystä, ja että hänellä on vähemmän oikeuksia kuin jollain toisella.”

Myytti 10: Nykyinen translainsäädäntö ei vaikuta sateenkaariperheiden elämään.

Koska sateenkaariperheet ovat moninainen joukko, osaa perheistä translaki koskettaa ja osaa se ei kosketa.

Translainsäädäntö ei suoraan rajoita sitä, kuka voi viettää perhe-elämää. Lailla voidaan kuitenkin vaikuttaa siihen, miten transihmiset voivat ja millaiseksi he kokevat roolinsa osana yhteiskuntaa.

“Translainsäädäntöön kirjattua hedelmättömyysvaatimusta näkee tulkittavan monella tavalla. Vaikka se ei estä perheellistymistä, yhä voi törmätä siihen, että lakia tulkitaan ikään kuin transihmisillä ei saisi olla lapsia eikä sen takia suostuta vaikkapa tarjoamaan transihmiselle hedelmöityshoitoja”, kertoo Niittyneen.

Väisänen painottaa, että transihmisellä voi olla itselläänkin sellainen käsitys, että hän joutuu valitsemaan lapsiperheellistymisen ja oman identiteetin ja hyvinvoinnin väliltä.

“Se kertoo surullisella tavalla siitä, että ihmiset saavat liian vähän tietoa omista oikeuksistaan.”

VIIME AIKOJEN

YKSI PÄIVÄ

Tänään on ensimmäinen päivä pitkään aikaan, kun tuntuu siltä, että kaikki on just näin tosi hyvin. Kaikki ympärillä olevat ihmiset ja asiat ovat asettuneet jonkinlaiseen Zen-tilaan. Yleinen kohina, minkä joskus luulin kaikkien korvissa soivan, on loppunut. Äiti tuli ensimmäistä kertaa tyttöystävän luo lounaalle ja tehtiin täytettyjä paprikoita. Meillä oli ihan hillitön kattila, joka täytettiin tomaattikastikkeella ja paprikoilla. Täytteet levisivät joka paikkaan ja meitä nauratti.

Puhelin kilisi ja tyttöystävän äiti soitti videopuhelun, joka oli laadultaan samaa luokkaa kuin ensimmäiset Skype-puhelut. Keskustelua käytiin käänntöjunana. Minä tulkkasin äitini puheen suomesta englanniksi, ja tyttöystävä jatkoi siitä vielä omalle kielelleen. Olin äärettömän ylpeä siitä, miten hyvin keskustelu sujui ja kaikki ymmärsi toisiaan. Muutama kuukausi sitten en olisi uskonut, että olemme tilanteessa, jossa kaikkien äidit ja tyttäret olisivat paikalla. Siinä me olimme neljästään lounaalla, vaikka välimatkaa oli toistatuhatta kilometriä. Tyttöystävän äiti haluaisi tulla Suomeen käymään ja meidän äitimme tappelevat leikillään, kumpi tytär ehtii maksaa lentoliput. Meitä nauratti taas ja netti alkoi pätkiä. Moikka byebye. Äiti lähti kotiin ja me jäimme vielä hykertelemään posket punaisena tomaattikastikkeesta.

PILKE

FEMINISTINEN & ANTIRASISTINEN SATEENKAARILEHTI